

Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1990 чылдың январь 9 вторник № 7 (14207)

Экономиктиг реформаның оруу-биле

СООН ИСТЭЭР, МУРНУН ХЫНААР

1989 чыл доозулган, 1990 чыл эгелээр. Шаң-үе солчун турда, чүвү чедир мылган бис, четтестеринис чүгү болганыл, ам моон сонгаары сорулганы күүсүдер дие, чүвү канчаарлы деп чүдүдү...

Малдың баш санын өстүрер талазы-биле ажал кышкык, адык улуг аргалары ажылгавайып келген. Чыжээ, 1988 чылдың түнели-биле 845 тонна сүтү база 1050 бызааны чедир албаан. Шаң маалдык тарып боозадылганын база сула эдержилгенин четче...

Чык үлетпүрге эң чүгула чиг өт — дүк садары районда 1986 чылда турган денгелинден 147 центнер эвээжээ. Эрткен чылын Барыын-Хемчинтин дөрт сокхоунун чүкү күрүнеге дүк садарынын планын күүсүтпөзи. Бо ажал-агый чымында барыын-хемчинчилер барык 170 тонна дүктү садар. Ону канчаарлы деп айтырыг турруп келген.

Совет Тываның эң-не ыңдыг кымыгаар болгаш ыраак черлеринин бирээзи «Тере Хөл» сокхоутун ажилчиликтери беш чылдың планын даялааларын чедиргенин билдирген. Ону канчаарлы деп айтырыг турруп келген.

Совет Тываның эң-не ыңдыг кымыгаар болгаш ыраак черлеринин бирээзи «Тере Хөл» сокхоутун ажилчиликтери беш чылдың планын даялааларын чедиргенин билдирген. Ону канчаарлы деп айтырыг турруп келген.

Совет Тываның эң-не ыңдыг кымыгаар болгаш ыраак черлеринин бирээзи «Тере Хөл» сокхоутун ажилчиликтери беш чылдың планын даялааларын чедиргенин билдирген. Ону канчаарлы деп айтырыг турруп келген.

БУЗУРЕЛДИГ ТРАКТОРИСТ

Өвүр районунун «Торгалды» сокхоутун Чаа-Суур салбырында Анатолий Маны-Дары — мактаалдыг механизатористинин бирээзи. Ол он чыл бурунгаар сокхоока трактористтер артык калган. Аңаа кандай-даа аңыл даярлап каарга, ону ыяла-ла эчкинге чедир кылбаан шанда, салгыны амыраас. Ычангааш ажилчилик кижилер аңаа бугураар.

МЕДЭЭЛЕР

Ч. А. Лопсанымн кодапында 320 өшүк бар. Ам удаа соолда эгелээр. Эрткен чылын чүстен 88 айнып алган. Бир «башка» онааштар 1300 грамм дүктү кыргаш, бодуну карып алган керээзин күүсүткен. Ам малдын чаа кыштагже көжер. Кыштың соонунда көжер дугайында айтырыгны сокхоутун удуруткучулары баш удуур планнап кылган.

УРУГЛАРГА БОТТУГ ДУЗА

Уругларын В. И. Ленин атыг совет фондузунун эргилерин телемарарыга республиканың чуртагалылары киржин, боттарын утуун кирип келгенер. Аңаа агыйлардан, түстүг кижилериниң хууда сагыштымыннан аңша дуураалымын кирип турар. Чаш уругларга дуза көргүзүп, оларнын социал байлыгын эчкиндерине чаагай кеткендериниң бирестер өөрүп турар бис. Ылангыя улуз бугурулге коллективтериникир кинген үдүү эвээш эвес. Орта «Тыва тудуг материалдар» каттыжымчылык коллективинин (чигинче директору В. И. Наңоон), «Тыва чуртала коммунал ажил-агый» каттыжымчылык коллективинин директору В. А. Попов» хамаарыштырып болур. Ыргизан 5000, илгизин — 3000 рублдин Уруглар фондузунун агар савынче шилтиктен.

ЧАА КЫШТАГЖЕ КӨЖЕР

Улуг-Хем районунун «Эй-Лем» сокхоутун малчын Чүрүг-оол Алексеевич Лопсан Кызыл-Дог деп черде малын кыштагалдып турар. Оң кыштага эргилерин, Бешен чылдарда колхоз турда-та туттуңган хевээр талпыр септен көрбөн. Тудуг материалдары база чедиптес.

КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛА

ТОКНО. (СЭТА). Польша болгаш Венгрия-биле кады ажалдажылганы калбартыр дугайында шитирини япон чаак хулоон алган. Ол чурттар-биле кады ажалдажылганы, садыгжылганы быжык туруштуг болдуруу соругу-биле сак-хөө хемчеглериниң комплексини Япониянын чаза боттаңдыр бодан турар. Польшага хамаарыштыр магалдылал фондузу 350 миллион доллар хемчээдин кылдыр тургузар. Ол фондуңун хемчээдин Венгрияга хамаарыштыр 400 миллион доллар чедир деп турар. Европаның ол ийн чуртуңа чоокку ол чыл дургузунда чингелдеги 500 миллион чаагы тыпсар дугайында япон чаак чарлаан.

УЛЫН ХАПЫР ООЛ. Кызыл хоорай.

Улуг-Хем районунун «Эй-Лем» сокхоутун малчын Чүрүг-оол Алексеевич Лопсан Кызыл-Дог деп черде малын кыштагалдып турар. Оң кыштага эргилерин, Бешен чылдарда колхоз турда-та туттуңган хевээр талпыр септен көрбөн. Тудуг материалдары база чедиптес.

НАЙГЫН-ООЛ ДАМДЫН.

ПАНАМАДА АМЕРИК ШЕРИГЛЕР

ВАШИНГТОН. (СЭТА). АКШ-тын 24 муң 500 солдаттары болгаш офицерлери Панамада хевээр турбушпаан. Муң хере америк солдаттары Панамадан АКШ-че чорудулган. Ол дугайында Пентагонун тускай төлөөлечиниң дыкаткан. Панамада америк шериг Панамада америка барык 12 муң солдаттар угулугу туруп келген. Панамада эвээш, ошче халлашканын кылдырып-га АКШ 13-14 муң солдаттары немей чоруткан. Пентагонун тускай төлөөлечиниң дыкаткан. Панамада америк шериг Панамада америка барык 12 муң солдаттар угулугу туруп келген. Панамада эвээш, ошче халлашканын кылдырып-га АКШ 13-14 муң солдаттары немей чоруткан.

МОНГУШ ӨЛЗЕН ООЛ.

АЛБАН МАШИНАЗЫ МУНМАС БУЗНОС-АНПЕС.

Эргелеп башкарыла аппараттын тудурун чарыгалдары кызыр талазы-биле шыггыр хемчеглерин доп-доптан хулоон аларын бүгү министрстволарга дагамы турар декретти Аргентина-нын чаза тудурган. Чугаа болза боттарын эргелеринде албан черлеринин алтомашаларын болгаш самолеттарын ажаллап турар дугайында бот турар. Чаактың декретинде айтканын баураар алгыра, моон сонгаар күрүнениң бугу дүжүметтери албан машиналар мунар эрге чок. Чугле министрлер болгаш оларнын оралакчылары машина быжыккап болурун көргөн. Ол ышкыш моон мурунда транспорт база пассажир самолеттары адалап турган күрүне компанияларын болгаш бугуруткучуларын даялап эде көөрүн ында айткан. (СЭТА).

УЛЫН ХАПЫР ООЛ. Кызыл хоорай.

ЧКП ТК-НЫН ПЛЕНУМУ

ПРАГА. (СЭТА). Чехословакиянын Коммунисттер партиянын ээлчег чок съездинин сөөлүнде ЧКП ТК-нын пленуму Прага-хоорайда ажалтыган. ТК-нын бажымчылары ТК-нын бажымчылары чыгыган. Чаа хемчегини партианын тургузар айтканын пленум даялап чарыкты каржызы-биле үрөздин.

СЭКП ТК-ГА УЖУРАЖЫШКЫННАР

Литваның Коммунисттер партиянын ТК-зынын удуруткучулары болгаш Литваның Коммунисттер партиянын ТК-зынын (СЭКП-ниң платформасында) дилээн баураар Москвага СЭКП ТК-га январь 4 болгаш 6-да ул топ комитеттериниң секретарлары болгаш бюро келбегунеринде М. С. Горбачевтин, В. А. Медведевтин, А. Н. Яковлевтин, Г. П. Ра-

зумоскийиниң ужуражышкыны боп эртин, Ужуражышкындар үезинде республиканың Коммунисттер партиянын XX съездинин соонда тургустунуп келген байдалдан уштуруп аларнын оруктарын дугайында савнал-оңал солчулдары болган. Ол айтканыларын чугаалайып көөрү ам-даа уламчылаар. (СЭТА).

Соңгулдаларга уткуштур КАНДИДАТТАР КЫМНАРЫЛ?

Соңгулдаларга белеткелдерин база бир чугула үезинде улус депутаттыг кандидатары бугуруткучуларын республикада уламчылап турар. Кызыл хоорай Советинин улус депутаттарынын соңгулдаларын талазы-биле соңгулда комиссиясында аңыл бо хушерле база хайымнап, депутаттыг кандидатары бугуруткучулар дугайында Хоойлуун негелдеринин дүштүр эртен турар даян, аңаа белеткелди ол хушмачыг чорудуп турар. Кызыл хоорайнын деңсөөрине 200 сонгулда округуна депутаттыг кандидатар депшидлелерин эртен байдалы чугаалап баарин соңгулда комиссиянын даргазы М. Х. Самданчап бистин корреспондентис дилеп, оон-биле кады чеже кандидат бугуруткелге кирерин соңуураар.

Соңгулдаларга белеткелдерин база бир чугула үезинде улус депутаттыг кандидатары бугуруткучуларын республикада уламчылап турар. Кызыл хоорай Советинин улус депутаттарынын соңгулдаларын талазы-биле соңгулда комиссиясында аңыл бо хушерле база хайымнап, депутаттыг кандидатары бугуруткучулар дугайында Хоойлуун негелдеринин дүштүр эртен турар даян, аңаа белеткелди ол хушмачыг чорудуп турар. Кызыл хоорайнын деңсөөрине 200 сонгулда округуна депутаттыг кандидатар депшидлелерин эртен байдалы чугаалап баарин соңгулда комиссиянын даргазы М. Х. Самданчап бистин корреспондентис дилеп, оон-биле кады чеже кандидат бугуруткелге кирерин соңуураар.

— Дешидиге соңгулдалар дугайында Хоойлуун негелдеринин дүштүр эртен. Кун аңаагы коллективтер, организацилар, албан черлери, тускай ортумак база дээди өөредилге черлеринин коллективтери, шериг кезээ депутаттыг кандидат депшир эргенин тус-туста бугуруткучулар аңаа аңаагы хой-ини * организациларын плениумуна чыгарып Советинин улус депутаттарынын кандидатарын база депшиктен. Маңаа четтес болган чүдүлери база айтыр аллар. Ол колдуунда чонун чуртап турар черини айы-биле депшиктес куралдарыга хамаарыштыр. Чүд дээрле соңгулдаларын илелелериниң чыгызында ыңдыг хурадалар көрдүнгөн чурту бадылашканы алдырмайында ол хурадалар бүрү эргелин боп эртин шыдалаан. Ындыг байдалды чедир билдирмеан аңыл деп көөр аллар. Соңгулда комиссиясында кирген мезээ-биле алгыра, кандидатарын ишти саны 418 болуп турар. Хоорай Советинин депутаттары кандидат кылдыр ыңаа кижини бугуруткөр бис.

— Дешидиге соңгулдалар дугайында Хоойлуун негелдеринин дүштүр эртен. Кун аңаагы коллективтер, организацилар, албан черлери, тускай ортумак база дээди өөредилге черлеринин коллективтери, шериг кезээ депутаттыг кандидат депшир эргенин тус-туста бугуруткучулар аңаа аңаагы хой-ини * организациларын плениумуна чыгарып Советинин улус депутаттарынын кандидатарын база депшиктен. Маңаа четтес болган чүдүлери база айтыр аллар. Ол колдуунда чонун чуртап турар черини айы-биле депшиктес куралдарыга хамаарыштыр. Чүд дээрле соңгулдаларын илелелериниң чыгызында ыңдыг хурадалар көрдүнгөн чурту бадылашканы алдырмайында ол хурадалар бүрү эргелин боп эртин шыдалаан. Ындыг байдалды чедир билдирмеан аңыл деп көөр аллар. Соңгулда комиссиясында кирген мезээ-биле алгыра, кандидатарын ишти саны 418 болуп турар. Хоорай Советинин депутаттары кандидат кылдыр ыңаа кижини бугуруткөр бис.

ХЕРАЖЕ КАНДИДАТ ЧЕЖЕ БАРЫЛ?

— Хераже кандидат чече барыл? — 155. — Соңгулда комиссиязынын кезижунеринин баш бугуруткучулар савнашкындарында алган көөрге, депутаттыг кандидатарын аразында 184 коммунист бардыр, комсомолдарын саны — 30, а партия кезижунү эвестер кай кышкы? — Партия кезижунү эвес кандидатарын саны — 204. Кыска беседаны моон-биле доозуп тура, кандидатарын бугуруткучулар мурунда, Кызыл хоорай Советинин улус депутаттарынын кандидатары-биле соңгулда комиссиязы ужуражышкыны организацилар эртертер деп турарын М. Х. Самданчап дыкаткан.

ХЕРАЖЕ КАНДИДАТ ЧЕЖЕ БАРЫЛ?

— Хераже кандидат чече барыл? — 155. — Соңгулда комиссиязынын кезижунеринин баш бугуруткучулар савнашкындарында алган көөрге, депутаттыг кандидатарын аразында 184 коммунист бардыр, комсомолдарын саны — 30, а партия кезижунү эвестер кай кышкы? — Партия кезижунү эвес кандидатарын саны — 204. Кыска беседаны моон-биле доозуп тура, кандидатарын бугуруткучулар мурунда, Кызыл хоорай Советинин улус депутаттарынын кандидатары-биле соңгулда комиссиязы ужуражышкыны организацилар эртертер деп турарын М. Х. Самданчап дыкаткан.

БУРУТКЕП ЭГЕЛЭЭР МУРНУНДА

Хоорайнын куш-ажылчы коллективтеринден, хойнини организациларындан, дээди болгаш тускай ортумак өөредилге черлеринде база шериг гарнизонунда улус депутаттарынын кандидатарыга депшиктирген кандидатар хоорайнын соңгулда комиссиязынын кезижунери, партия, совет органдарын төлөөлечилери, бугуруткучулар болгаш организацилар удуруткучулары ужуражыш баш СЭКП обкомунун Полититин чырыдышкы бажымчыга эртен субботада чыгып келген.

Депутаттарга кандидаттыг биле доктаамал харылаанып, сүмелетип тура-даа, 400 амык ишине соңгулда мурунун сорулгаларын дугайы чыгыштал тайылбырлап, айтырыг бугуруткучулар дугайында деп чүве ыңдылап амыр эвес. Чыңгыс чеге чыгып келген, аңаа чугаа чорудура аңаа херен. Ужуражышкынын хуш айтырыгы кайлыг болган?

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА).

Александр Викторенко болгаш Александр Сергеевич Викторенко ужудуушкунун доркту айы доостур турар. Ажык космосче үверинин белеткел ажалдарын планнап дүштүр аңаа эргекчөгү чүтүла дериникин керекселдерин хылан көргөн болгаш өмчи шилчилгени эртенкер. Стафандарга чачыгарыннын белеткелге база эгелээр. Космосстан материалдар аларнын программасында дүштүр «Галлар» устан новкага ээлчегил шенделген чедикширин күүсүткен. Оңи шынарлыг нартык дамчыдыкны материалдар алып соругу-биле галлий дүштүрүн монокристаллын өстүрүрүн чорудулазын микрогравитацин байдалдарына бир-ле дугаар боттаңдырган. «Прогресс М-2» чүвү кораблинин чедирген биология объекти-тери-биле илелелери «Мин» станцияда база чоруткан.

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА).

Александр Викторенко болгаш Александр Сергеевич Викторенко ужудуушкунун доркту айы доостур турар. Ажык космосче үверинин белеткел ажалдарын планнап дүштүр аңаа эргекчөгү чүтүла дериникин керекселдерин хылан көргөн болгаш өмчи шилчилгени эртенкер. Стафандарга чачыгарыннын белеткелге база эгелээр. Космосстан материалдар аларнын программасында дүштүр «Галлар» устан новкага ээлчегил шенделген чедикширин күүсүткен. Оңи шынарлыг нартык дамчыдыкны материалдар алып соругу-биле галлий дүштүрүн монокристаллын өстүрүрүн чорудулазын микрогравитацин байдалдарына бир-ле дугаар боттаңдырган. «Прогресс М-2» чүвү кораблинин чедирген биология объекти-тери-биле илелелери «Мин» станцияда база чоруткан.

ТӨРЭЭН ЧУРТУВУСТУК

КОНТОП. Контопта тургустунган совет-болгар каттыккан бугуруткучулар маршаларын автоматизациларын, тракторларын болгаш мотоциклдерини артык кезектерин бугуруткучулар аңаа ажалдап турган «Мотордаль» дээр заводтун «Безгезит» дээр фирманын киркилгези-биле тургустунган бугуруткучулар чорудулазын. Ылангыч металл чыгуу чехти бүрүнү-биле чыгышкан. Каттыккан бугуруткучулар чыда 3 млн. амык артык перектерин белеткээр. Оң адалган оруктаны партнерлар бугуруткучу чачыгарына үндүргөн аңша-төрөкшенин хемчээдин барымчалал хуваарып. Бугуруткучу деп чегин сантехника хоолаалары бугуруткучулар эде чаарган. БАКУ. Азербайжанын Эртемнер академиязы биле Каспийнин далай пароды-

КОСМОС ЭЭЛЧЭЭНДЕ

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА). Александр Викторенко болгаш Александр Сергеевич Викторенко ужудуушкунун доркту айы доостур турар. Ажык космосче үверинин белеткел ажалдарын планнап дүштүр аңаа эргекчөгү чүтүла дериникин керекселдерин хылан көргөн болгаш өмчи шилчилгени эртенкер. Стафандарга чачыгарыннын белеткелге база эгелээр. Космосстан материалдар аларнын программасында дүштүр «Галлар» устан новкага ээлчегил шенделген чедикширин күүсүткен. Оңи шынарлыг нартык дамчыдыкны материалдар алып соругу-биле галлий дүштүрүн монокристаллын өстүрүрүн чорудулазын микрогравитацин байдалдарына бир-ле дугаар боттаңдырган. «Прогресс М-2» чүвү кораблинин чедирген биология объекти-тери-биле илелелери «Мин» станцияда база чоруткан.

КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛА

ТОКНО. (СЭТА). Польша болгаш Венгрия-биле кады ажалдажылганы калбартыр дугайында шитирини япон чаак хулоон алган. Ол чурттар-биле кады ажалдажылганы, садыгжылганы быжык туруштуг болдуруу соругу-биле сак-хөө хемчеглериниң комплексини Япониянын чаза боттаңдыр бодан турар. Польшага хамаарыштыр магалдылал фондузу 350 миллион доллар хемчээдин кылдыр тургузар. Ол фондуңун хемчээдин Венгрияга хамаарыштыр 400 миллион доллар чедир деп турар. Европаның ол ийн чуртуңа чоокку ол чыл дургузунда чингелдеги 500 миллион чаагы тыпсар дугайында япон чаак чарлаан.

УЛЫН ХАПЫР ООЛ. Кызыл хоорай.

Улуг-Хем районунун «Эй-Лем» сокхоутун малчын Чүрүг-оол Алексеевич Лопсан Кызыл-Дог деп черде малын кыштагалдып турар. Оң кыштага эргилерин, Бешен чылдарда колхоз турда-та туттуңган хевээр талпыр септен көрбөн. Тудуг материалдары база чедиптес.

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА).

Александр Викторенко болгаш Александр Сергеевич Викторенко ужудуушкунун доркту айы доостур турар. Ажык космосче үверинин белеткел ажалдарын планнап дүштүр аңаа эргекчөгү чүтүла дериникин керекселдерин хылан көргөн болгаш өмчи шилчилгени эртенкер. Стафандарга чачыгарыннын белеткелге база эгелээр. Космосстан материалдар аларнын программасында дүштүр «Галлар» устан новкага ээлчегил шенделген чедикширин күүсүткен. Оңи шынарлыг нартык дамчыдыкны материалдар алып соругу-биле галлий дүштүрүн монокристаллын өстүрүрүн чорудулазын микрогравитацин байдалдарына бир-ле дугаар боттаңдырган. «Прогресс М-2» чүвү кораблинин чедирген биология объекти-тери-биле илелелери «Мин» станцияда база чоруткан.

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА).

Александр Викторенко болгаш Александр Сергеевич Викторенко ужудуушкунун доркту айы доостур турар. Ажык космосче үверинин белеткел ажалдарын планнап дүштүр аңаа эргекчөгү чүтүла дериникин керекселдерин хылан көргөн болгаш өмчи шилчилгени эртенкер. Стафандарга чачыгарыннын белеткелге база эгелээр. Космосстан материалдар аларнын программасында дүштүр «Галлар» устан новкага ээлчегил шенделген чедикширин күүсүткен. Оңи шынарлыг нартык дамчыдыкны материалдар алып соругу-биле галлий дүштүрүн монокристаллын өстүрүрүн чорудулазын микрогравитацин байдалдарына бир-ле дугаар боттаңдырган. «Прогресс М-2» чүвү кораблинин чедирген биология объекти-тери-биле илелелери «Мин» станцияда база чоруткан.

УЖУДУУШКУН БАШКАРАП ТӨП. (СЭТА).

Александр Викторенко болгаш Александр Сергеевич Викторенко ужудуушкунун доркту айы доостур турар. Ажык космосче үверинин белеткел ажалдарын планнап дүштүр аңаа эргекчөгү чүтүла дериникин керекселдерин хылан көргөн болгаш өмчи шилчилгени эртенкер. Стафандарга чачыгарыннын белеткелге база эгелээр. Космосстан материалдар аларнын программасында дүштүр «Галлар» устан новкага ээлчегил шенделген чедикширин күүсүткен. Оңи шынарлыг нартык дамчыдыкны материалдар алып соругу-биле галлий дүштүрүн монокристаллын өстүрүрүн чорудулазын микрогравитацин байдалдарына бир-ле дугаар боттаңдырган. «Прогресс М-2» чүвү кораблинин чедирген биология объекти-тери-биле илелелери «Мин» станцияда база чоруткан.

